

vrijdag

05.06.2015

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Rudy Tambuyser

Grigory Sokolov

Bach, Beethoven & Schubert

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografie

Toen Grigory Sokolov (RU) op zijn zestiende de eerste prijs op de internationale Tchaikovsky-wedstrijd won, was hij al een prominente figuur in de Russische muziekwereld. Vier jaar eerder gaf hij zijn eerste grote pianorecital in Leningrad en toen al werd hij op handen gedragen door de legendarische pianist Emil Gilels. Intussen heeft zijn status als sterpianist bijna mythische proporties aangenomen. Na vele concerten in samenwerking met grote toporkesten, besliste hij om zich uitsluitend toe te leggen op pianorecitals, die hij tot in de puntjes voorbereidt. Zijn interpretaties van een heel uiteenlopend repertoire, variërend van barokke tot modernistische klaviermuziek, worden alomtorekend geprezen voor het brede kleurenpalet, de grote verbeelding en de enorme fysieke muzikale kracht die eruit spreekt. Sokolov maakte opnames van werk van onder meer Bach, Beethoven, Chopin, Scriabin en Prokofiev. Steeds verkiest hij concertopnames boven studio-opnames, omdat hij het heilige moment van een live concert wil registreren.

Uitvoerder en programma

Grigory Sokolov: piano

—

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Partita nr. 1 in Bes, BWV825

- Praeludium
- Allemande
- Courante
- Sarabande
- Menuet I
- Menuet II
- Gigue

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Sonate nr. 7 in D, opus 10 nr. 3

- Presto
- Largo e mesto
- Menuetto: Allegro
- Rondo: Allegro

— pauze —

Franz Schubert (1797-1828)

Sonate in a, opus 143 D 784

- Allegro giusto
- Andante
- Allegro vivace

Franz Schubert

Six Moments Musicaux, opus 94 D 780

- Moderato
- Andantino
- Allegro moderato
- Moderato
- Allegro vivace
- Allegretto

KLAVIER

Met de steun van Piano's Maene

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Bach, Beethoven & Schubert

De vader, de zoon en de heilige geest: zo noemde iemand respectievelijk Bach, Mozart en Schubert – die ons historisch terugkijkend inderdaad als een machtig trio voorkomen.

Nochtans is het, als we mogen veronderstellen dat de vergelijking met de heilige drievuldigheid een soort historische ‘topdrie’ inhoudt, aan tenminste één amendement onderhevig. Allicht zullen weinigen de positie van Bach en Mozart in vraag willen stellen, maar voor de rol van heilige geest komen op het eerste gezicht ook anderen dan Schubert in aanmerking. Hoewel ... Chopin? Te eenzijdig op klavier gericht. Brahms? Te geconstrueerd. Schumann? Te bevlogen. Wagner? Niet heilig genoeg. Ondanks haar totale onbelang toch een moeilijke gedachteoefening.

Een oefening die in het programma dat Grigory Sokolov ons vandaag presenteert, een interessante dimensie krijgt: hij houdt de vader en de geest in het spel, maar kiest voor een relatief jonge Beethoven in plaats van Mozart. En Beethoven in de rol van de zoon, dat geeft hoe dan ook een gespannen gezinssituatie ...

Begin jaren 1730 begon Johann Sebastian Bach met het publiceren van zijn *Clavier-Übungen*. Letterlijk ‘klavieroefeningen’, zijn ze enigszins prozaïsch en misleidend naamgegeven. Ter illustratie: *Clavier-Übung IV* kennen we beter als de geliefde *Goldbergvariaties* ... Het valt te vermoeden dat voor Bach het esthetische, het artistieke en het ambachtelijke aspect elkaar in de term ‘oefening’ ontmoetten.

Clavier-Übung I is een cyclus van zes zogeheten partita’s, door Bach gecomponeerd in de jaren 1726-31. Hij had sinds enkele jaren

de bestemming gevonden die – ondanks de nodige strubbelingen, twijfels en soms manifeste zoektochten naar een andere betrekking – zijn definitieve zou blijken: de Thomaskerk en de gelijknamige school in het aartsconservatieve Leipzig, waar hij vanaf 1723 cantor was. Hoewel hij het erg druk had met het schrijven van liturgische muziek – en hoewel zijn werkperiodes in Weimar en Cöthen gelden als de meest vruchtbare van zijn instrumentale werken – scheerde ook zijn instrumentale productie de hoogste toppen in Leipzig.

De term ‘partita’ werd in Bachs tijd op een dubbele manier gebruikt. Een eerste betekenis is wat we vandaag een thema met variaties zouden noemen: een melodie of akkoordenprogressie waar achtereenvolgens vaak improvisatorisch getinte omspelingen aan toegevoegd worden.

In het geval van Bachs klavierpartita’s geldt evenwel de andere definitie: zes- tot zevendelige suites, gebouwd rond de klassieke dansen *allemande*, *courante*, *sarabande* en *gigue*, afgewisseld met en – vooral – voorafgegaan door wat Bach op de titelpagina zelf ‘galanterieën’ noemt.

Elke van de zes partita’s lijkt een eigen karakter, een eigen persoonlijkheid te hebben, niet het minst omdat Bach bij wijze van inleiding telkens een heel andere draai neemt: de eerste, die we vanavond horen, krijgt een *Praeludium* als openingsdeel, de tweede een *Sinfonia*, de derde een *Fantasia*, de vierde een *Ouverture*, de vijfde een *Preambulum* en de zesde een *Toccata*, compleet met centrale fuga.

Bach zou bovendien Bach niet zijn, als niet de thematische verwantschap tussen de

verschillende delen van een partita veel verder zou reiken dan alleen maar de toonaard – zodat de term partita alsnog zijn dubbele bodem krijgt.

Over Beethovens 32 klaviersonates zijn bibliotheken vol geschreven: zonder twijfel vormen ze een van de meest belangwekkende corpussen van onze muziekgeschiedenis – niet alleen vanuit pianistiek oogpunt, maar ook in algemenere, muzikale zin.

Vaak wordt de reeks gezien als een geleidelijke tocht die in de finale triptiek van de laatste drie sonates opus 109, 110 en 111 haar vervulling en zin vindt. Toch is het minstens zo interessant, Beethovens intermediaire ingrepen en vorderingen een nadere blik te gunnen. Wat er bijvoorbeeld met zijn stijl gebeurt tussen de eerste sonate en de vierde – toch slechts opus 7 – is op zich niet minder dan opzienbarend.

De *Sonate in D*, opus 10 nr. 3, de zevende, betekent in de totale sonatereeks een schitterende cesuur: drie snelle, heerlijk pianistische delen waarin Beethoven met muzikale spelletjes en plaagstoten woekert, omgeven een imposant, bitter largo, dat tegen zijn omgeving afsteekt op een manier die men even later haast schumanniaans kon noemen. Na deze sonate werd overigens de *Pathétique* geboren: een nieuwe weg, die ver zou leiden.

Als zelfs Brahms – die werd geboren toen Beethoven al zes jaar dood was - kloeg over de schaduw van de ‘gigant Beethoven’ die blijvend over ieders compositorisch werk viel, wat dan te denken van Schubert, die werd geboren toen Beethoven al groot was en hem toch slechts één jaar overleefde, en bovendien in hetzelfde Wenen werkte?

Inderdaad is de erfenis van Schubert – en haar verspreiding – slechts laat op gang gekomen. Specifiek voor de klaviersonates kunnen we zeggen dat de 20e eeuw al danig liep toen ze echt tot het kernrepertoire gingen behoren – met niet in de laatste plaats dank aan de Russische klavierschool, waarvan Grigory Sokolov een van de laatste authentieke én geniale exponenten is.

De *Sonate in a*, D784 is een fantastisch, op het contemplatieve middendeel na enigszins weerbarstig en onrustig werkstuk, dat zich stilistisch en chronologisch tussen de *Onvoltooide symfonie* en het *Rosamundekwartet* situeert. Het is de laatste klaviersonate die Schubert als een triptiek organiseerde – de zeven nog volgende zouden in drie delen zijn.

De uitgever Diabelli publiceerde haar in 1839 – vijftien jaar na haar compositie en ruim een decennium na Schuberts dood. Ze droeg een opdracht aan Felix Mendelssohn – aan wie we ook de postume première van Schuberts *Grote dymfonie* danken, door het Gewandhausorkest.

En zo komen we terug in Leipzig. Wat een fraaie cirkel.

Rudy Tambuysen

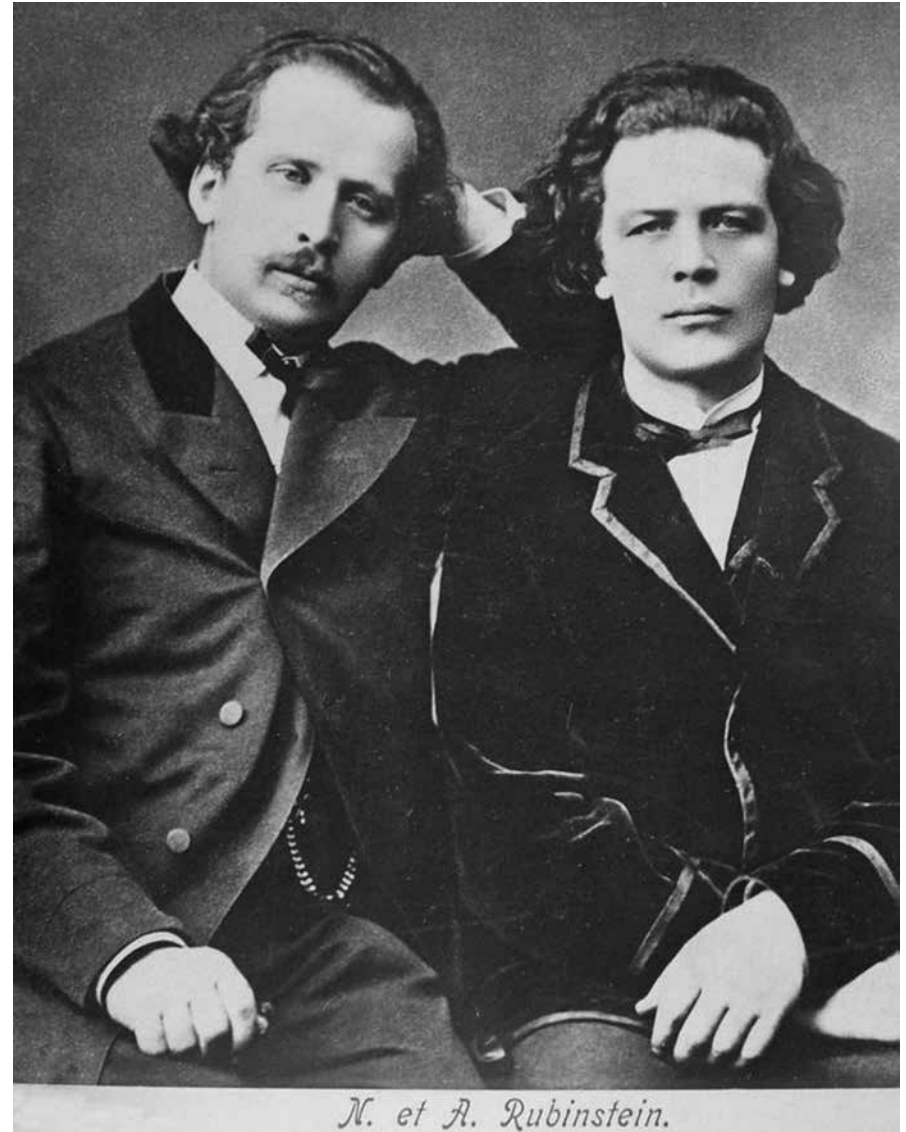
De zogenaamde Russische pianoschool

De benaming 'Russische pianoschool' hebben we vooral te danken aan de pianisten (en componisten) Anton Rubinstein (1829-1894), Vasili Safonov (1852-1918), Josef Lhévinne (1874-1944) en de in Oekraïne geboren Heinrich Neuhaus (1888-1964). De hoofdverantwoordelijke voor het ontstaan van deze Russische school was in feite de Poolse pianist Theodor Leschetizky (1830-1915). Hij was wellicht meest invloedrijke pianopedagoog aller tijden, die zelf een leerling was van niemand minder dan Carl Czerny.

Anton Rubinstein kreeg zijn eerste pianolessen van zijn moeder. Zijn vader was een fabrikant van potloden en toen het gezin zich in Moskou installeerde, kreeg hij privélessen van Alexander Villoing, destijds in Moskou een zeer geëerde pedagoog. In 1839 nam Villoing hem mee naar Parijs waar hij voor Chopin en Liszt speelde. Na een reeks internationale tournees vestigde hij zich in Sint-Petersburg (1848) en oogstte er als pianist en als componist grote successen. In 1862 stichtte hij er het conservatorium en werd er de eerste directeur (1862-1867) van. Onder Rubinsteins directie kende de piano-afdeling een opmerkelijke bloei, niet in het minst door de aanstelling van zijn vriend Theodor Leschetizky tot hoofd van deze afdeling. In 1878 echter keerde deze terug naar Wenen (waar hij studeerde) om er zich vooral toe te leggen op het geven van privélessen. Bekende leerlingen van Leschetizky waren Ignaz Paderewski, Arthur Schnabel, Mark Hambourg, Ossip Gabrilovich, Ignaz Friedmann, Benno Moiseivich en Vasili Safonov. Die laatste werd in 1881 pianoleraar aan het Sint-Petersburgse conservatorium en van 1885 tot 1905 aan het conservatorium van Moskou waar hij onder meer Alexander Scriabin en Nicolai Medtner onder zijn

leerlingen telde. In 1885 werd de toen elfjarige Josef Lhévinne (1874-1944) zijn leerling. Lhévinne behaalde zijn eindexamen in 1891, hij won de Rubinstein-prijs in 1895, gaf talrijke concerten en werd pianoleraar in Tiflis (Kaukasus) en vervolgens aan het conservatorium van Moskou (1902-1906). In 1906 vertrok hij samen met zijn vrouw Rosina, eveneens een uitstekende pianopedagoog, naar de VS. Na een verblijf in Berlijn (1907-1919) keerden ze terug naar de VS en in 1922 werden ze beiden professor aan de gerenommeerde Juilliard School of Music in New York. Onder meer John Browning, James Levine en Van Cliburn studeerden bij hen. Heinrich Neuhaus, bij wie beroemde pianisten zoals Emil Gilels en Sviatoslav Richter studeerden, doceerde van 1922 tot aan zijn dood in 1964 piano aan het conservatorium van Moskou. Zelf studeerde hij piano bij zijn vader, de pianopedagoog Gustav Neuhaus (1847-1938) en nadien in Wenen bij Leopold Godowsky (1870-1938). Terug in Rusland werd hij eerst pianoleraar in Tiflis, dan in Kiev en uiteindelijk in Moskou. Hij schreef een belangrijke pianomethode *Ob iskusstve fortepiannoy igri (The Art of Piano Playing)*, een getuigenis van zijn wijze en gevoelvolle benadering van de problematiek van het pianospel.

Johan Huys

De broers Nikolai en Anton Rubinstein

Mark Padmore © Marco Borggreve

za 06.06.15 / 20.00 / Kamermuziekzaal
Mark Padmore & Roger Vignoles / Schubert & Britten

Schubert staat aan de wieg van het romantische kunstlied van de 19e eeuw en laat het meteen tot ongekende hoogtes stijgen. Met grote diepgang behandelt hij thema's als mythologie, liefde en natuur. Britten toont in zijn vocale oeuvre zijn kwetsbare zijde en drukt daarmee zijn stempel op de 20e-eeuwse liedtraditie.

Andrea Voets © Jean-Pierre Jans

zo 07.06.15 / 15.00 / Kamermuziekzaal
Andrea Voets / De beste harpmuziek uit de vorige eeuw

Harprecitals vervallen snel in een programma met salonfähige (piano)transcripties. Niet zo bij Andrea Voets. Zij plaatst onder andere de baanbrekende sonate van Paul Hindemith op de lessenaar. Verder ook verrassende meesterwerken uit de harpliteratuur van Berio, Britten en Murray Schafer.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 1 ZAND 34 BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/services.

BRUGGE

FLUXYS

DeMorgen.

Knack

Klara

COBRA

FOCUS | WTV